

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան

/Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № 6

«06» դեկտեմբերի 2023 թ.

ԷԻԿ/Բ 120, ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`	042101.00.6, Իրավագիտություն /դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր`	042101.00.6, Իրավագիտություն /դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/
Որակավորման աստիճան`	իրավագիտության բակալավր /բակալավր, մագիստրատուրա/
Ամբիոն`	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման /ամբիոնի լրիվ անվանումը/
Ուսուցման ձևը`	հեռակա /առկա, հեռակա/
Կուրս/կիսամյակ Դասախոս`	3-րդ կուրս, 5-րդ կիսամյակ Սոնա Բուդադյան /անուն, ազգանուն/

Էլ. փոստ-sonbud@mail.ru
Հասցե` Ք.Վանաձոր Երևանյան 149/23

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3	
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4	
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	.	
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	...	
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	..	
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	.	
8.	Դասավանդման մեթոդներ	.	
9.	Ուսումնառության մեթոդները	.	
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	..	
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ		
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	..	
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.	
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	.	
14.	Գնահատում	.	
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	.	
	14.2. Հարցաշար	.	
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	.	
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	.	

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Վարչական իրավունք» դասընթացը կարևորվում է իրավագիտության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է **042101.01.6** կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- վարչաիրավական հարաբերությունների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- համապատասխան չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- իրավունքի տարբեր ճյուղերի և դրանցով կարգավորվող հարաբերությունների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- իրավունքի այս ճյուղով կարգավորվող հարաբերությունները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Մովորեցնել վարչական իրավունքի տեսական հիմքերը:
- Բացատրել վարչաիրավական հարաբերությունների օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Մովորեցնել ուսանողներին վերլուծել վարչական վարույթի և վարչարարության հետ կապված վարչաիրավական հարաբերությունների առանձնահատկությունները իրավական ողջ համակարգի համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Վարչական իրավունք» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը **042101.01.6** «Իրավագիտություն» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Պետության և իրավունքի տեսություն», «Սահմանադրական իրավունք», «Մարդու իրավունքի հիմունքներ», «Քրեական իրավունք» դասընթացներից:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը²

«Վարչական իրավունք» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա **վարչական իրավունքի** տեսական հիմունքները,
2. իմանա վարչաիրավական հարաբերությունների ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

4. տիրապետի իրավունքի այս ճյուղին հատուկ հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա իրավագիտության մասնագիտության շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Վարչական իրավունք» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել փաստաբանական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, աշխատելու, նաև մագիստրատուրայում, ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և իրավագիտության բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		6 կրեդիտ/180 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
------------------	-----------	-----------

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

Դասախոսություն		14
Գործնական աշխատանք		
Մեմինար պարապմունք		10
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		156
Ընդամենը		180
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)		քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալրգիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվող, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Գործարար խաղեր** – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսումնասիրման և լուծման նպատակով:
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կլոր սեղան** – ինքնուրույն աշխատանքի ձևին բնորոշ է թեմատիկ բանավեճի համադրումը խմբային աշխատանքի հետ:
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաճանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Հարցի նախապատրաստման մոդել** – կամավորության սկզբունքով ընտրված ուսանողն իր նախընտրած հակիրճ ձևով նախապատրաստում է տվյալ առարկայից քննության կամ ստուգաթղթի հարցերի իր պատասխանների փաթեթը: Քննությունից (ստուգաթղթից) 1 շաբաթ առաջ նա հանձնում է փաթեթը դասախոսին, որը ստուգում է այդ նյութերը և որոշում դրանց համապատասխանությունը տվյալ առարկայի բովանդակությանը:

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում:
- **Աշխատանքային տեսք** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից:
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

---

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:
⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարաօլոնք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Կառավարում: Պետական կառավարում: Գործադիր իշխանություն:	2	2			
2.	Վարչական իրավունքի առարկան, խնդիրները, համակարգը, աղբյուրները:	2				
3.	Վարչաիրավական նորմեր և հարաբերություններ:	2	2			
4.	Վարչական իրավունքի սուբյեկտները:	2				
5.	Վարչական վարույթ և վարչարարություն:	2	2			
6.	Վարչական ակտը և դրա տեսակները:	2	2			
7.	Վարչական իրավախախտում և պատասխանատվություն:	2	2			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		14	10			

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Հայաստանի Հանրապետության վարչական իրավունք: Ուսումնական ձեռնարկ /ընդհանուր խմբագրությամբ՝ Գ.Դանիելյանի.	ԵՊՀ հրատ.,2012
2.	«ՀՀ վարչական իրավունք» Ուսումնական ձեռնարկ:Խմբ կող Հ.Թովմասյան, Գ.Մուրադյան	Երևան 2011

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

3.	Ղանիելյան «Վարչական պատասխանատվություն» .	Եր. 2001թ
4.	Եղյան «Վարչական տույժեր»	Եր. 1999թ
5.	Россинский Б.В., Стариков Ю.Н. Административное право:	М, 2020
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Ղանիելյան «Քաղաքացիական ծառայությունը ՀՀ-ում»	Եր. 2005թ.
2.	Եղյան «Օրինականության ապահովումը պետական կառավարման մեջ»	Եր. 2002 թ.
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	Arlis.am	
2.	Parlament.am	
3.	Gov.am	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Կառավարում: Պետական կառավարում: Գործադիր իշխանություն	1.Կառավարման ընդհանուր հասկացությունը: 2.Սոցիալական կառավարում: 3.Պետական կառավարման հասկացությունը, գործառույթները և մեխանիզմը: 4.Գործադիր իշխանության էությունը և տեղը իշխանությունների տարանջատման համակարգում: 5.Գործադիր իշխանությունը և պետական կառավարումը:	2	ՊԳ 1,2,5
2.	Վարչական իրավունքի առարկան, խնդիրները, համակարգը, աղբյուրները	1.Վարչական իրավունքով կարգավորվող հասարակական հարաբերությունները և դրանց դասակարգումը: 2.Վարչական իրավունքի մեթոդը: 3.Վարչական կարգավորման առանձնահատկությունները: 4.Վարչական իրավունքի տեղը ՀՀ իրավական համակարգում:	2	ՊԳ 1,2,5

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

3.	Վարչաիրավական նորմեր և հարաբերություններ:	<p>1.Վարչաիրավական նորմի հասկացությունը և բովանդակությունը:</p> <p>2.Վարչաիրավական նորմերի տեսակները:</p> <p>3.Վարչաիրավական հարաբերությունների հասկացությունը և հիմնական գծերը:</p> <p>4.Վարչաիրավական հարաբերությունների տեսակները:</p> <p>5.Իրավաբանական փաստերը վարչական իրավունքում:</p> <p>6.Վարչաիրավական հարաբերությունների կառուցվածքը:</p>	2	ՊԳ 1,2,5
4.	Վարչական իրավունքի սուբյեկտները:	<p>1.Ֆիզիկական անձանց վարչաիրավական կարգավիճակի հասկացությունը և բովանդակությունը:</p> <p>2.ՀՀ Քաղաքացիների իրավունքների վարչաիրավական երաշխիքները:</p> <p>3.ՀՀ Քաղաքացիների հիմնական վարչաիրավական իրավունքներն ու պարտականությունները:</p> <p>4. Օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց վարչաիրավական կարգավիճակը:</p>	2	ՊԳ 1,2,5, ԼԳ-1,2.
5.	Վարչական վարույթ և վարչարարություն:	<p>1.Վարչական վարույթի հասկացությունը և կիրառման շրջանակները:</p> <p>2.Վարչարարության հասկացությունը և փոխհարաբերությունը վարչական վարույթի հետ:</p> <p>3. Վարչական վարույթի և վարչարարության հիմնարար սկզբունքները:</p> <p>4.Գործերի ենթակայությունը, վարչական մարմինների</p>	2	ՊԳ 1,2,5,

		<p>փոխօգնությունը:</p> <p>5.Վարչական վարույթի փուլերը:</p> <p>6.Վարչական վարույթի մասնակիցները և այլ անձինք, ներկայացուցչությունը վարչական վարույթում:</p> <p>7.Վարչական մարմնի պաշտոնատար անձի կողմից գործը քննարկելու և լուծելու անհնարինությունը, բացարկ և ինքնաբացարկ հայտնելու հիմքերը և կարգը:</p> <p>8.Վարչական վարույթի իրականացման լեզուն:</p> <p>9.Վարչական վարույթի վերաբերյալ գործերը վարելը և հաշվառելը, վարչական վարույթում արձանագրություն կազմելը:</p>		
6.	Վարչական ակտը և դրա տեսակները:	<p>1.Վարչական ակտի հասկացությունը և տեսակները:</p> <p>2.Վարչական ակտի ձևերը:</p> <p>3. Գրավոր վարչական ակտին ներկայացվող պահանջները, վարչական ակտի որոշակիությունը և հիմնավորումը:</p> <p>4.Վարչական ակտ ընդունելը, դրա մասին իրազեկելը, վարչական ակտի ուժի մեջ մտնելը :</p> <p>5. Առ ոչինչ վարչական ակտը, վարչական ակտն անվավեր կամ ուժը կորցրած ճանաչելու հիմքերը, կարգը և հետևանքները:</p> <p>6.Բողոքարկման վարույթը:</p> <p>7.Վարչական ակտի հարկադիր կատարումը և դրամական պահանջները կատարելը:</p>	2	ՊԳ 1,2,3,5,
7.	Վարչական իրավախախտում և պատասխանատվություն:	<p>1.Վարչական պատասխանատվության հասկացությունը և իրավական հատկանիշները:</p> <p>2. Վարչական պատասխանատվության սկզբունքները:</p> <p>3.Վարչական իրավախախտում (զանցանք): Վարչական տույժի հասկացությունը, տեսակները և նշանակման կանոնները:</p>	2	ՊԳ 1,3,4,5, ԼԳ 1,2.

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

Խ/Խ	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամ	Մտուզման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Կառավարում: Պետական կառավարում: Գործադիր իշխանություն	1.Կառավարման ընդհանուր հասկացությունը: 2.Սոցիալական կառավարում: 3.Պետական կառավարման հասկացությունը, գործառույթները և մեխանիզմը: 4.Գործադիր իշխանության ելությունը և տեղը իշխանությունների տարանջատման համակարգում: 5.Գործադիր իշխանությունը և պետական կառավարումը:	2		ՊԳ 1,2,5
2.	Վարչաիրավական նորմեր և հարաբերություններ:	1.Վարչաիրավական նորմի հասկացությունը և բովանդակությունը: 2.Վարչաիրավական նորմերի տեսակները: 3.Վարչաիրավական հարաբերությունների հասկացությունը և հիմնական գծերը: 4.Վարչաիրավական հարաբերությունների տեսակները: 5.Իրավաբանական փաստերը վարչական իրավունքում: 6.Վարչաիրավական հարաբերությունների կառուցվածքը:	2		ՊԳ 1,2,5
3.	Վարչական վարույթ և վարչարարություն:	1.Վարչական վարույթի հասկացությունը և կիրառման շրջանակները:	2		ՊԳ 1,2,5,

¹⁰ Ը12.ստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		<p>2.Վարչարարության հասկացությունը և փոխհարաբերությունը վարչական վարույթի հետ:</p> <p>3. Վարչական վարույթի և վարչարարության հիմնարար սկզբունքները:</p> <p>4.Գործերի ենթակայությունը, վարչական մարմինների փոխօգնությունը:</p> <p>5.Վարչական վարույթի փուլերը:</p> <p>6.Վարչական վարույթի մասնակիցները և այլ անձինք, ներկայացուցչությունը վարչական վարույթում:</p> <p>7.Վարչական մարմնի պաշտոնատար անձի կողմից գործը քննարկելու և լուծելու անհնարինությունը, բացարկ և ինքնաբացարկ հայտնելու հիմքերը և կարգը:</p> <p>8.Վարչական վարույթի իրականացման լեզուն:</p> <p>9.Վարչական վարույթի վերաբերյալ գործերը վարելը և հաշվառելը, վարչական վարույթում արձանագրություն կազմելը:</p>			
4.	Վարչական ակտը և դրա տեսակները:	<p>1.Վարչական ակտի հասկացությունը և տեսակները:</p> <p>2.Վարչական ակտի ձևերը:</p> <p>3. Գրավոր վարչական ակտին ներկայացվող պահանջները, վարչական ակտի որոշակիությունը և հիմնավորումը:</p> <p>4.Վարչական ակտ ընդունելը, դրա մասին իրազեկելը, վարչական ակտի ուժի մեջ մտնելը :</p> <p>5. Առ ոչինչ վարչական ակտը, վարչական ակտն անվավեր կամ ուժը կորցրած ճանաչելու հիմքերը, կարգը և հետևանքները: 6.Բողոքարկման վարույթը:</p> <p>7.Վարչական ակտի հարկադիր կատարումը և դրամական</p>	2		ՊԳ 1,2,5, ԼԳ1,2.

		պահանջները կատարելը:			
5.	Վարչական իրավախախտում և պատասխանատվություն:	<p>1.Վարչական պատասխանատվության հասկացությունը և իրավական հատկանիշները:</p> <p>2. Վարչական պատասխանատվության սկզբունքները:</p> <p>3.Վարչական իրավախախտում (զանցանք): Վարչական տույժի հասկացությունը, տեսակները և նշանակման կանոնները:</p>	2		ՊԳ 1,2,4, ԼԳ1,2

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹¹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹²
1.	Կառավարումը որպես պետական կատեգորիա	Կառավարման էությունն ու նշանակությունը	ռեֆերատ	2 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4
2.	Վարչական իրավանորմերի ուսումնասիրություն	Վերցնել ամենատարբեր վարչաիրավական նորմեր և կատարել ուսումնասիրություն	ռեֆերատ	4 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4
3.	Վարչական ակտ	Կազմել վարչական ակտի մեկական օրինակ	ռեֆերատ	4 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,3,5,6, ԼԳ 1,2,4
4.	Վարչական վարույթ	Ուսումնասիրել ՀՀ օրենքը վարչարարության և վարչական վարույթի վերաբերյալ	ռեֆերատ		10 միավոր	ՊԳ 1,2,5 Ինտերնետային կայքեր

¹¹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹² Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

5.	Վարչական իրավախախտում	Ներկայացնել վարչական իրավախախտման օրինակ և վերլուծել դրա հատկանիշները	ռեֆերատ	2 շաբաթ	10 միավոր	ՊԳ 1,2,5 Ինտերնետային կայքեր
----	--------------------------	--	---------	---------	-----------	---------------------------------

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹³

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան,
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Պրոյեկտոր
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹³ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁴:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի քննության

¹⁴ «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:¹⁵

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Կառավարման հասկացությունը: Սոցիալական կառավարում:
2. Պետական կառավարման առանձնահատկությունները:
3. Գործադիր իշխանություն:
4. Վարչական իրավունքի հասկացությունը, առարկան և տեղը ՀՀ իրավունքի համակարգում:
5. Վարչաիրավական նորմերի հասկացությունը և տեսակները:
6. Վարչաիրավական հարաբերությունների հասկացությունը, տեսակները և կառուցվածքը:
7. Վարչական իրավունքի սուբյեկտ հասկացությունը և տեսակները:
8. Ֆիզիկական անձանց վարչաիրավական կարգավիճակի հասկացությունը;
9. ՀՀ քաղաքացիների հիմնական վարչաիրավական իրավունքներն ու պարտականությունները:
10. Երկքաղաքացիների, օտարերկրյա քաղաքացիների և քաղաքացիություն չունեցող անձանց վարչաիրավական կարգավիճակը:
11. Վարչական վարույթի և վարչարարության հասկացությունը:
12. Վարչական վարույթի փուլերը և մասնակիցները:
13. Վարչական ակտի հասկացությունը, տեսակները, ձևերը:
14. Վարչական ակտ ընդունելը, դրա մասին իրազեկելը, վարչական ակտի ուժի մեջ մտնելը:
15. Առ ոչինչ վարչական ակտը, վարչական ակտն անվավեր կամ ուժը կորցրած ճանաչելու հիմքերը, կարգը և հետևանքները:
16. Վարչական պատասխանատվությունը դրա առանձնահատկությունները:
17. Զանցանքը և վարչական տույժի հասկացությունը, տեսակները, նշանակման կանոնները:
18. Զանցակազմ: Հասկացությունը և տարրերը:

18.1. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները - 20մ
- Գործնական աշխատանքները - 4 ստուգում, 20մ
- Սեմինար պարապմունքները:
- Լաբորատոր աշխատանքները:
- Ինքնուրույն աշխատանքը - 2 ստ, 20մ

¹⁵ Կիրառվում է կամ առաջին, կամ երկրորդ պարբերությունն ըստ դասընթացի ամփոփման ձևի:

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	042101.00.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	042101.01.6, Իրավագիտություն <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	իրավագիտության բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

<p>Դասընթացի թվանիշը, անվանումը</p>	<p>ԷԻԳ/Բ 120 - Վարչական իրավունք</p>			
<p>Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը</p>	<p>6 կրեդիտ</p>			
<p>Ուսումնառության տարի / կիսամյակ</p>	<p>3-րդ տարի, 1-ին կիսամյակ</p>			
<p>Ժամերի բաշխումը</p>	<p>Լսարանային</p>	<p>24</p>	<p>Դասախոսություն</p>	<p>14</p>
			<p>Մեմինար</p>	<p>10</p>
			<p>Լաբորատոր աշխատանք</p>	
			<p>Գործնական աշխատանք</p>	
	<p>Ինքնուրույն</p>	<p>156</p>		
<p>Ընդամենը</p>	<p>180</p>			
<p>Ստուգման ձևը</p>	<p>Քննություն,</p>			
<p>Դասընթացի նպատակը</p>	<p>Վարչաիրավական հարաբերությունների զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին: Համապատասխան չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: Իրավունքի տարբեր ճյուղերի և դրանցով կարգավորվող հարաբերությունների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: Իրավունքի այս ճյուղով կարգավորվող հարաբերությունները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:</p>			
<p>Դասընթացի վերջնարդյունքները</p>	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <p>Ուսանողը դասընթացի ավարտին տիրապետում է վարչական իրավունքի վերաբերյալ համակողմանի գիտելիքների, որոնք նրան անհրաժեշտ են մասնագիտական գործունեության, ինչպես նաև հետագա կրթական մակարդակներ ընդունվելու և սովորելու համար;</p> <p><i>Հմտություն</i></p> <p>Կարող է կիրառել մասնագիտական գիտելիքներն առավել հաճախ հանդիպող իրավական խնդիրների լուծման համար:</p>			

	<p>Կարող է ինքնուրույն կազմել և մշակել իրավական փաստաթղթեր, տալ իրավաբանական եզրակացություններ, առավել արդյունավետ կազմակերպել մասնագիտական գործունեությունը:</p> <p>Կարող է իրավունքի մեկնաբանման կանոնների կիրառմամբ պարզաբանել իրավական նորմերը :</p> <p>Կարող է վերհանել օրենսդրական բացերը և խնդիրները, առաջադրել նոր լուծումներ:</p> <p><i>Կարողունակություն</i></p> <p>Ունակ է՝ ինքնուրույն կամ համապատասխան ղեկավարման ներքո ծավալելու լիարժեք մասնագիտական գործունեություն:</p> <p>Ունակ է՝ պարբերաբար ուսումնասիրելու օրենսդրությունը և իրավակիրառ պրակտիկան, մասնագիտական գրականությունը :</p> <p>Ունակ է՝ ուսումնառության և (կամ) աշխատանքի ընթացքում կատարելու առաջադրանքներ, ցուցաբերելու անհրաժեշտ ինքնուրույնություն և ստանձնելու պատասխանատվություն մասնագիտական որոշումներ կայացնելիս:</p> <p>Ունակ է՝ աշխատելու թիմում:</p> <p>Ունակ է՝ անձնական օրինակով նպաստելու իրավական պետության և քաղաքացիական հասարակության կայացմանը, ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը:</p> <p>Պաշտպանելու մարդու իրավունքներն ու ազատությունները համապատասխան իրավիճակներում:</p>
<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1, Կառավարում:պետական կառավարում:Գործադիր իշխանություն:</p> <p>Թեմա 2 Վարչական իրավունքի առարկան , համակարգը, մեթոդները:</p> <p>Թեմա 3 Վարչաիրավական նորմեր և հարաբերություններ:</p> <p>Թեմա 4 Վարչական իրավունքի սուբյեկտները:</p> <p>Թեմա 5 Վարչարարություն և վարչական վարույթ:</p> <p>Թեմա 6 Վարչական ակտը և դրա տեսակները:</p> <p>Թեմա 7 Վարչական իրավախախտում և պատասխանատվություն:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապատասխան:</p> <p>https://new.vsu.am/karg/2022/%D4%B3%D5%B6%D5%A1%D5%B0%D5%A1%D5%BF%D5%B4%D5%A1%D5%B6%20%D5%AF%D5%A1%D6%80%D5%A3.pdf</p>
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր-</p> <p>1.Հայաստանի Հանրապետության վարչական իրավունք:</p>

	<p>Ուսումնական ձեռնարկ /ընդհանուր խմբագրությամբ՝ Գ.Դանիելյանի. ԵՊՀ հրատ.,2012</p> <p>2.«ՀՀ վարչական իրավունք» Ուսումնական ձեռնարկ:Խմբ կող Ն.Թովմասյան, Գ.Մուրադյան Երևան 2011</p> <p>3. Դանիելյան «Վարչական պատասխանատվություն» Եր. 2001թ</p> <p>4. Եղյան «Վարչական տույժեր» Եր. 1999թ</p> <p>5 Россинский Б.В., Старилов Ю.Н. Административное право: М, 2020</p> <p>Լրացուցիչ -Դանիելյան «Քաղաքացիական ծառայությունը ՀՀ-ում» Եր. 2005թ.</p> <p>Եղյան «Օրինականության ապահովումը պետական կառավարման մեջ» Եր. 2002 թ.</p>
--	---